Ablonczy László

Európa-kómából ébredezve...

„A kötését megrágták az egerek, egyes lapjai kijártak és meggyűrődtek. Felvette, ránézett a címlapra: a könyv címe az volt, hogy William Shakespeare összes művei."
(A. Huxley: *Szép új világ*)

„Nincs más választásunk: a magyar műveltség olyan, amilyennek két hiten, de egyforma szorongással Pázmány és Bethlen Gábor akarta."
(Cs. Szabó László: *Őszi napok Patakon*)

„Mindig a világ megértéséről van szó, valaminek a megtudásáról, ami tágabb magánál a tények ismereténél."
(J. Huizinga: *A történelem formaváltozásai*)

Mi történt holnap? – ha jól értem, kedves Főszerkesztő úr, harminckét évre előre tekintve, a politikai és a szellemi meteorológia prognózisáról érdeklődsz. Műfaji igényedről tapintatosan hallgatsz, okkal, hiszen a Rémlátás és a Szatíra között tágas tartományban tűnődhetünk nemzeti és emberi voltunk holnapjáról. Mondhatom, én könnyen, akár felelőtlenül képzelődhetek, mert szeretteim 102 évet megélt nagyanyám genetikai tartósságával bármint hessegetik a tényt, bizonyos: sír-szomszédi társiasságban Cs. Szabó Lászlóval Sárospatakon vitathatjuk meg utópiás sejtéseink igazát. Vélhetem, s kívánom, hogy gyerekek és unokák örömében Endre tekinteteként még módod legyen ellenőrizni mennyiben voltak Hitel-*esek századfelezős jóslataink.*

ELŐDÖKET említettél, szerkesztő úr, s éppen Cs. Szabó szatíráját, én pedig Sárospatakot. Cs. Kacor királya kétségbeesett, kacajos állapotában 1946 őszén is előkerült. Sárospatakon időzött az író, amikor a párizsi Luxembourg palotában az ősz eleji békediktátum formálódott, melynek hírére *Szerény javaslat* címmel írt pamfletet (*Új Magyarország*, 1946. szeptember 24.). Amelyben második szétdaraboltatásunk képtelenségeit szikráztatva ezt olvashatjuk: „Sárospatak a Nemzetközi Hálókocsi Társaság tulajdonába kerül, az új tulajdonos azonban átveszi tányérmosónak a tanári kar egyötödét. (Három nyelv tudása kötelező.) Könyvtárát az Európai Szellemi Együttműködési bizottság kezeli…" Ám ennél is súlyosabb történt: 1951-ben megszüntették a Református Kollégiumot, nagymű-

Ablonczy László (1945) a Nemzeti Színház korábbi igazgatója (1991–1999); legutóbbi kötete: *„Templom, parlament, kínpad: megannyi színpad" – ÁVH-s (be)súgókkal* (2014).

veltségű tanári karát szétzavarták. A Teológia nagykönyvtárából szovjet rabságba hurcolt becses értékek egy része (!) is csak 2001-ben térhetett haza. Ilyenképpen mondhatjuk: a „zetelaki sárkány és a homoródi hiúz utolsó ivadéka", Kacor király memoranduma a békeszerződés ügyében a komor valót kísértette. Jókai *A jövő század regényé*nek második könyvében az európai népek új planétáját, az örök béke álmát jövendölte a második millennium kezdetére. Helyette Madách Londoni és a Falanszter színéből a világ léleksorvasztó és pusztító látomásában egy abszurd képbe érkeztünk. Ám nekünk fordított sorrendben következett: előbb jött a csaknem félszázados falanszter, s álmodtuk Londont, Párizst és Bécset, s főképpen Miki egerestől Arthur Miller, Hemingway, Elia Kazan Amerikáját. Összegezve: Európát, Nyugatot és a szabad szellemet. Nagyapám, noha Kína új évezredét jövendölte, azt mondta: sorsunkat cserélné Paul Robesonéval, merthogy a hazai sajtó gyakran írt az énekes szenvedéséről. Majd megszabadulva szovjet kómából azonmód a haláltáncos kapitalizmus ütött be, vagyis sövénytelenített káprázatunkban gazdasági kifosztásunk, a bolseviki élvezérek kivételével, további szegényedés következett. Karinthy Frigyes a *Capillária* előszavában (1925), H. G. Wellsnek címzett levelében említi: Chamberlain, a Benešsel való tárgyalását követően a parlament elé akarja terjeszteni „…az Európai Egyesült Államok alkotmányáról szóló törvényjavaslatot". Karinthy kétkedett: „…nem hiszek a javaslat jóhiszeműségében, komolyságában". Említi: mélyebb, egységesebb közösség törvények nélkül is működik: „az élet folytonosságában hívő és gondolkodó írók közössége ez Európa-szerte és világszerte". A XX. századi láthatatlan szellemi tekintély-álom erőtlennek mutatkozott; ülésezetek olykor Genfben, 1936-ban Budapesten (Thomas Mann, Paul Valery, Johan Huizinga, Bartók, Čapek), s mivégre? A világpolitika kis és nagy játszmái öntörvényűen diktáltak (?), de jobbára meg- és önfeladóan sodródtunk az európai Rontás-romlás uszadékos árjában. A Népszövetség genfi üléséről 1928. március 8-án Márai Apponyi beszédéről tudósít, melyet az optáns-pör dolgában mondott. „A többieknek tekintélyük van. Apponyit tisztelik" – kezdi észleletét. S a napirend Brazília és Spanyolország kilépésének tárgyában kezdődik, de ekkor még Titulescu, „az izgága clown, az örökké rendbontó: Titulescu" hiányzik. S majd amikor „nagy robajjal" érkezik, kezdődhet az érdemi eszmecsere. Az aggastyán magyar a kézikofferből elővett szöveget elegánsan, tárgyszerűen mondta, a román pökhendi szellemeskedése se billenti ki szónoki nyugalmából. Az optáns ügy a Népszövetség előtt: voltaképp a romániai magyarság állampolgárságának kérdése lappangott. Amit egy szégyenteljes 2004-es szavazás után, az Orbán-kormány 2010-ben zárt le Budapesten, de az általános gyakorlat ma is az, hogy Brüsszel az őslakos kisebbségiek méltánytalan sorsát visszautalja a többségieknek. A genfi ülés tanulságait Márai így sűrítette: „A népszövetség tehetetlenségének jelét nem abban kell látni, hogy nem akar Magyarországnak ártani. Hamarább ott, hogy nem tud Magyarországnak segíteni" (március 12.). Ártás és-vagy segítés? – központi dilemma mai hogylétünkben is. De Márai észleletében a politikacsinálás stílusa is megmutatkozik: az úri-romantikus Apponyi,

s a pökhendi román: a XX. századi modernitás. Vagyis a cinizmus, a becstelen, a tények leköpésével sikert csináló elvtelenség. Ilyenképpen önáltató Márai tanulsága is, miszerint „A népszövetség megmutatta, hogy él, s a béke mellett igazságot is tud közvetíteni." Évtized se múlik el, s a békétlenség világjárványának egyik góca az angol és a francia vezetés, mely Hitler diktátumai nyomán újra lángba borította előbb Lengyelországot, aztán a világot. Majd a fultoni beszéddel (1946. március 6.) újrakezdődik a békés szerveződés: Churchill a szorgalmazója. Márai 1951. november 18-án egykori genfi reményeit már kétséggel is hangolta: „A Schumann-terv, Európai Mozgalom, Strasbourgi Európa Parlament, az Eisenhover által most szervezett európai közös hadsereg terve, a vám és pénzrendszerek egyeztetésének kísérlete nem késett-e el mindez? A vasfüggöny által kettészakított Európa határvonalain ott állnak a felfegyverzett orosz hadosztályok. A keleti hatalom ötödik hadoszlopai termeszek módjára ássák be magukat az európai intézmények falai alá" (*Fedőneve: Ulysses*). Aztán tudjuk, mi történt, mert megéltük s megszenvedtük. Ebben az elhagyatottságban a hazai szellem a maga művészeti területein az „ahogy lehet" erőfeszítésében, az ébren tartás erkölcsi-művészi kötelezettségének hivatását vállalhatta. S valami egyetemes „európai"-írói-szellemi szolidaritást csak a forradalom eltiprását követően érezhettünk.

Mi volt a reményünk? Utópiás álmaink összeomlottak, Amerika és a Szabad Európa Rádió ámítása lelepleződött; s tisztázódott: gyarmatsorunkból nem szabadulhattunk. Hogy mégis, Illyés fordulatát kölcsönözve, „a becsület részleges megtartásával", a család lélekőrző erejében elvégezzük azt, amit elvégezhetünk. A lelkiismeret feladata pedig: értelmiségi józansággal legalább nyugtalanítani verembe vetettségünk felügyelőit.

Mi történt holnap? Azaz harminckét évre előretekintve miként sejdítjük, álmodjuk a jövőt? „Alsó tudat – a múlt. Tudat – a jelen. Überwusst – a jövő" írja Karinthy Frigyes. Így hát a Holnapra tekintve próbálom személyesíteni mába szorult tegnapomat. S idézni: mi történt harminckét évvel ezelőtt, az 1986-as esztendőben. Január 2-án moccantó jel a politikában is: többhetes anatéma és harc után a Nemzeti Színház mégis bemutathatta Sütő András *Advent a Hargitán* című drámáját. Amely esténként jajkiáltásként visszhangzott az erdélyi és a kisebbségbe nyomorított magyarság sorsáról. Történészek, politológusok mindmáig nem beszéltek a fogadtatásáról, hogy előadásonként hatszázötven ember tüntetett a Tűrhetetlen ellen, egyben visszamenően elsöpörte a kádári-aczéli sok évtizedes önáltató és hazug, „testvérinek" nevezett internacionalista politikát. Amely jelszavazta: „a túszokat szállító repülőgépre nem lövünk". Világpolitikai események krónikájába, elnökök, főtitkárok találkozóira, titkos egyezményeibe nem bonyolódom. Személyes emléket idézve, azon a nyáron temettük Dajka Margitot, majd Ruttkai Évát; a megrendülés súlyosabb volt, mint személyes és színházi fájdalom. Mert a szovjet hatalom eltagadott műszaki csődje, haldoklásának újabb jelét mutatta a csernobili atomerőmű robbanásával s az utónémasággal. Aminek felhője itthon és Európában sokak betegségét fordította végzetessé. Botrány a kánikulában: augusztusban a *Tiszatáj* szerkesztőségét

a pártvezetés felrobbantotta. Igen, Nagy Gáspár kimondta a tűrhetetlent: a forradalom és Nagy Imre-emlékét némán hordozzuk. De hát a *Tiszatáj* halmozottan bűnözött: még korábban Lăncarjan hírhedett könyvéről tudósított, aztán közölte Sütő *Advent*jét, s a betiltott szám hozta volna a Pozsgay-interjút. Aczél György ugyan már nem üzemelt, jó tempóérzékkel 1985 tavaszán nyugdíjasként távozott a Pártintézetbe, de elv-társasága a majd fakupeccé vált „kontaktál"-ó (!)-művész Knopp Andrással az élen éberen fenyegette a nacionalista tévelygéseket. Sokasodtak az álházasságok, s honfitársaink már szivárogtak a zöld határon a szögesdrót mögül. A rendszer egyre inkább kezdett magába képtelenedni. Noha ma is látom Domokos Mátyás rémült-óvó tekintetét a Lucullusban: „Vigyázz, a KGB-vel kezdesz!" Ám a mai terrorista időkben már kacajos történet, hogy az *Alföld*be a színházi életről írott gondolataim nyomán a pártközpont képviseletében is, Szinetár Miklós „libanoni terroristának" nevezett egykor jó bátyám, mentorom, Bata Ime *ÉS*-ében. Ez már a tébolyos leépülés hullafoltjairól árulkodott, mert a bolseviki elaggás a gazdasági omlottságban egyre kevésbé bírta a vitairamot. S ne feledjük a később is ünnepeltek zavarát: Szabó Magda, Nemeskürty István, összesen huszonöten kiléptek az Írószövetségből! Akkor sem igen hitték, s nem reméltük (?) a mélyebb fordulatot, csak éreztük, 1986-ban fogytán a népboldogító pirula. Még egy év Lakitelek, s még kettő, hogy ötéves küzdelem után a *Hitel* első száma megjelenhetett.

Harminckét év: a múlt, s mily közeli! 2050: gyermekeinknek, unokáinknak még közelibb.

JELENÉRTELMEZÉS okán idéztem az egykor történteket. Jelezve, hogy ezen a kelet-középi tájon az omlás természetére szimatunk iskolázódott és érzékenynyé finomodott. A helyi tévé is közvetítette: 1991 márciusában a strasbourgi nemzetközi gimnáziumba látogatott Catherine Lalumiére, az Európa Tanács főtitkára, aki a kontinens jövőjéről beszélt. Majd a diákok kérdezték. Balázs fiam is szót kért: mi történik, ha a Balkánon kitör a háború? „Nem történhet meg!" – válaszolta a nagyasszony. Néhány hónap, és Milošević lángba borította a térséget, és Mitterrand az ezreket gyilkoló és a mostari hidat is elpusztító szerbeket védte, Pen-vezetőként Konrád György hasonlóképpen. A politikai vakság és süketség általános kórtünetté lett Európában. S mára ébredezünk az Európa-kómából, vagyis ájtatos igazodási kényszerünkből A szabadság és a fogyasztás mámora gyanútlan ernyedtségbe ejtette Nyugat-Európát. Észlelve a liberál romlottság oszlásnak indult társadalmi- intézményes jeleit, alighanem Weöres Sándor jövendölése erősödik: „Az ember tagjaiban öngyilkos hatalommal, vérében méreggel, fejében őrülettel, mint veszett kutya: nem tudni mily végzetre jut. Ha pusztítóeszközeivel végigboronál népein: eljut a kerék és a tűz elvesztéséig, a beszéd elfeledtéig, a négykézlábig" (*Nehéz óra*).

S a végveszélyes óra persze nem kronométer szerint ketyeg. Mert a meghosszabbításra, kitolasztására is változatos fordulatok, mentő, ámító attrakciók szolgálnak. 1989–90-ben, Weöres játékszíni képével: a török szultán és az osztrák császár összeborult a sátorban (*A kétfejű fenevad*). Most kezd derengeni igazán:

műveltségi igyekezettel, ám politikailag gyanútlanul és készületlenül zuhantunk a szabadság mámorába. Nyugat pedig nem is akart készülni csak gazdasági, politikai érdekövezetébe iktatni bennünket. Pénzügyi, gazdasági, titkosszolgálati és katonai csicskáztatásunk azonmód elkezdődött. S a XX. század két országvesztése, az 56-os forradalom s a szovjet alávetettség, a kádári–aczéli kor anatémája után, a Trianonig visszatekintő árnyalatos tisztázás helyett azonmód értesültünk fasiszta és rasszista voltunkról. S hogy zsidó honfitársaink újabb sárgacsillagos időkre számíthathatnak. Nem is gyanítottuk, hogy a választás éjszakáján Baló György már a jövendő médiapolitikát alapozta, amikor az MDF-örömet eltakarította a képernyőről. S majd jött Gyárfás Tamás fél emberöltőnyi, reggelenkénti (h)avas, erőszakos, pökhendi, önpiszkító hadjárata. Ahelyett, hogy a tévé árnyalatosan, tisztázó, értelmező, magyarázó szolgálattal a holnap esélyeit, a változások törvénykezési, gazdasági, emberi-jogi természetét értelmezte volna az országnak. Minta-Amerika!, bezzeg Európa…! – politikai zsarolás változatos leleménnyel. De hogy mi magunk tisztázhassuk a szabadság kérdését – az nacionalizmus. „Az idegen szép" – hallottuk elstampásodott Árpi bácsi örök érvényű maximáját, s a másság aranytorkú prófétái diktálták boldog holnapunk igéit. Melynek a migránsügy legújabb teóriás megnyilatkozása. Kint és bent folytonos kartácstűzben dolgozott, dolgoznak az Antall-, majd aztán az Orbán-kormányok. S ne számítsunk enyhülésre, mert az amerikai és a nyugati médiumok immár világhálón is fáradhatatlanul tüzelnek.

Összefoglalva: a tegnapi és az újkori internacionalisták, Illyés Gyula képével élve „MARXILAG KÉPZETT HAZAÁRULÓK" szent szövetsége terrorizálta a pénzügyi, gazdasági, köz- és a szellemi életet. Berlinben kihelyezett tagozat a felkent hitelesek; hetente szállították a hongyalázó írásokat, nyilatkozatokat a nyugati lapoknak. Már-már azzal a sugallattal, hogy a halál-lágereket a magyarok üzemeltették, s a náci vezérek reinkarnációs örömtáncokat lejtenek Budapesten. S hogy a német politika és közélet lélektana, öntisztítási mániája milyen csökött, azt Kertész Imre kései naplójegyzetei is jelzik; amint városról városra, kitüntetésről kitüntetésre hajszoltan már a holokauszt bohócának érezhette magát. Német díjzuhatagát szemlélve, írósága mellett Kertész azért emberi voltában is Konrád fölé magasodik. Hunyászkodás és feltétlen európai igazodás, folytonos önleszázalékolás: újkori gyarmati sorba jutottan küszködtünk. Közügyi és közérzeti bestialitás: a határon túli magyarság ügyében szétvert népszavazás dolgát követően tetőzött a forradalom félszázados ünnepén, amikor is a miniszterelnök és a főpolgármester 1956-ot megbecstelenítette. Társadalmi-nemzeti méretekben eszméltető események. Idő kellett, hogy az ifjú nemzedék pártos felismeréséből, próbatételes évek múltán, a nemzeti eszméltetés tervét körvonalazza. Amely 2010-zel fordulatot hozott. Mozdult a gazdaság, s javult a pénzpolitika, lassan így válik magabízóbbá a Holnap. S a pártjaoszlott Gorkij-iskolások nemzedéke s a marxilag képzett hazaárulók kompániája mára már eszefogyott tüneteket mutat. Zsurnaliszta bandájukkal azért dühödtek, mert a nemzet emelkedik. Amiből következik: korábban azért dolgoztak a hatalomban, hogy minél

rosszabb állapotba kerüljünk. Mert a lerongyolt omlottságban tündökölhettek, s uralták a terepet. Amikor az egykori polgármester lázadásra bujtogat, s a politikai alvilágba jutott Konrád György, amikor a román diktátor sorsával fenyegeti a miniszterelnököt (*HVG*, 2018/1.). Kérdés, hogy füves mámorában beszélt Konrád, vagy a Központi Gyűlölde (Szabó Zoltán kifejezése) elnökeként puccsot szervez a törvényes kormány megdöntésére? Előbbi az orvos, utóbbi a nemzetbiztonság hatáskörébe tartozik. Heller Ágnes az antiszemitizmus elleni harcának becsületét tagadja meg azzal, hogy a szélsőjobbal javasol paktumot a mostani kormány leváltására. Higgadtan a minősítéssel, kollektív tanulság is: a pártpolitikában elmerült értelmiségiek, „filozófusok", művészek némelyike prófétai csődjére döbbenve mára sárgaházi tüneteket mutat. Sorsuk holnapi tanulság is: a maga csöndjében az ember, az értelmiségi távlatosabban lát! A nyilatkozás és az aláírás nem alkotás, bár ezért gyakran ösztöndíj dukál. Az újkori kórisme figyelmeztet: a gyűlölet náci alapozottságának változatairól pedig még nem beszéltünk eleget.

AZ EURÓPAISÁG METAFORÁJA Brüsszelt és Strasbourgot mondani. De miként is láttatja magát az egymáshoz szerkesztett Tanács, Parlament, bizottságok, bíróság stb.? Első és másod osztály – a keletiek a fapadosok. A német és a francia párnás pökhendiséggel vétkezhet, a deficites politika mentelmi jogot élvez. Képviseletükben is, nyelveinket, történelmi, politikai küszködéseinket nem ismerő médiumi falka, gyakran söpredékstílusa a hírlapírás becsületét feladta. A brüszszeli Cég reklámja: Luxemburg nagyhercege, pezsgős mámorában tántorgó Junker s a hazaexportált nyolcelemis Schulz. Mellettük pendül az üzleti, banki világba távozott szájas biztosok és utódnépsége. Dogmák mániákusai, személyiségük nincs, vízió híján az „európai értékek" jegyében kárálják a szolidaritást, avagy valamely gazdasági érdekeltség szövetségeseként követelnek vizsgálatot. Európai értékek? Ugyan már! Mára a schumanni, J. Monnet-i Európa-álom megbukott. Mert eltöröltetett. Voltaképp bennünket már egy leszázalékolt Unió tagjává méltóztattak iktatni, melynek mai s még inkább holnapi erkölcsi, politikai következményeit csak sejdítjük. Jó másfél évtizede, amikor a jobboldali Giscard d'Estaigne vezetésével fabrikálni kezdték az EU alkotmányát, az egyezkedés odazüllött, hogy Európa keresztény-zsidó és görög-római alapozottságát kiiktatták az okiratból. Noha az egykori francia köztársasági elnök Törökország felvételét azzal hárította el, hogy más kultúrkörbe tartozik. Újévi botrány: a francia állam ez évi költségvetése 4 milliárd eurót tervez a törökök EU-sítására. Mint látjuk: a migránsügy eszelős brüsszeli pártolásában immár a kultúrkör ereje, mint védelmi tényező is, megroppant. Törökország zsarolhat, mert raktározza a migránsok millióit. S ezen a ponton tévesnek érezzük Z. Brzezinski vízióját, miszerint a Nyugat erősödőben lesz 2025 után, melynek érlelője Törökország is. Svédország, Németország… távlatosan omlik; Európa önfelszámolása elkezdődött. S ha a múlt évszázad két emberiség elleni merényletének fő vétkese Németország, az új évezredé is, noha nem látjuk még a kimenet végzetességét. Európa végelgyengítésének provokátora és szervezője

Angela Merkel. Akinek politikai csődjét azért érdemes karaktere felől is jellemezni: evangélikus pap lánya, a család az NSZK-ból az NDK-ba költözött, s a hölgy a bolsevik ifjúsági szervezet élembere, vagyis hitét megtagadta. Az egyesülés után Kohl „kislányaként" tör fel pártvezérnek úgy, hogy mentorát elárulta. Férjezett és gyermektelen. Távlatra, EU-s jövőre német esze ezért sem jár, a napi igazodásban praktikuskodik; hangolja és diktálja a brüsszeli Muppett show-t. Ezzé lett az Európa-álom, a politikai transzvesztita merkeli pártnak semmi helye nem volna egy valóságos néppártban. Ahogyan az elkopott jelszavak, úgy a pártokat éltető eszmék is elfonnyadtak. Miniszterelnökünk nem mondja, de elszántsága érzékelhető: gyárthatnak nálunk autót, százával működhetnek közös vállalatok, de két önpusztító szövetség után ismét ölelkezni a némettel újra végzetesnek ígérkezhet. Mert a német már nem is német lesz; az előrejelzések szerint 2050-re Európa tíz százalékban az iszlámok otthona. Már ma is százával működnek a mecsetek, ahol a hit és öntudat kiiktatja az igazodást, az illemet tudó vendég törvényét. Szakember mondja: a Koránban több az antiszemita szöveg, mint Hitler *Mein Kampfjá*ban. Kérdésünk holnapra: ha szabad a mozgás, mi gátolhatja meg, hogy akinek nem tetszik a német gondoskodás, vándorol – visszafelé. Mert már Budapest is megfelel, hogy Kőbányán No-Go zónában uralják a maguk életét. A migránsügy voltaképp az EU-ban összegyűlt sok hazugság, élet- és ember-, ország- és népellenes intézkedés, eljárás gyúanyagává sűrűsödött. Az önfeladás, önleépítés tényeiről naponta értesülhetünk: érzékenységüket nem sérteni! Németországban karácsonyi vásár így lesz a fény ünnepe, II. János Pál emlékművéről a keresztet el kell eltávolítani Ploermelben, s a német rendőrség eltagadja a bevándorló-bűnözést. Eleddig több ezer nőt megerőszakoltak. A „Mi, európaiak" álma megsemmisült, mert mára rémálomba fordult. Ulfkotte könyve megrendítően dokumentálja, a politikusok, a sajtó munkásai miként züllenek becstelen ügyletek, kormányzati és titkosszolgálati érdekszövetségbe. Aki Merkel ellen szól, az ellen, sajtókötődéstől függetlenül, hadjárat kezdődik. Mert a bevándorlás milliárdos üzlet Németországban, s hasonlóan Olaszországban is, ahol a maffia is szervezi a csónakos átkelést.

2050-BEN JÁRUNK az időgéppel: a bürokrata szellem és morális veszejtés okán máris sejthető a holnap: az Európai Unió összeomlik. Waleşa tévedése sértettségből adódik, azt állítván, hogy a magyar és a lengyel ellenkedés rombolja a brüsszeli egységet. Nem a tagországok és nem is a terroristák által hullik szét, hanem az EU süket, korrupt és akarnok hadinépe magamagát robbantja fel. Amelynek első és éles jele, hogy éppen Chamberlain és Churchill Nagy-Britanniája megelégelte a silányságot, és felmondta a szövetséget: brexit! S majd folytatódik, és jobb esetben a nemzetállamok sajátos érdekek nyomán új szövetségeket alakulnak ki. S a kultúra jövőjéről annyit, hogy a kilencvenes években az amerikai, a hollywoodi szemét Európa-hordásáról és terjesztéséről önvédelmi memorandum született. Mára semmi jele, hogy bárki hivatkozna rá, s egy-egy országban vagy Brüsszelben határozat születne, hogy visszább az üzlettel! Ne váljunk a világriasztó, gyilkos őrülettel áthatott művek lerakatává! Mert az

agymosás, a kollektív gyöngítés, az elme gyarmatosítása is a hódító stratégia fejezete. Európa mai légköre atlanti, miszerint az üdvözülés helyszíne: Amerika.

Marad-e s lesz-e még emberi arcunk?

Képzeletünket röptetni a jövőbe? Mi, hétköznapiak, gyalogos szellemiek a digitális és a robotvilág holnapját sejteni se sejthetjük. Egykor A. Vigny végveszélynek látta a vasút feltűnését. 1959-es előadásában Huxley „komoly fenyegetésként" tárgyalta, „…hogy világszerte bármely pillanatban ugyanazt a televízió-programot sugározzák". Ki gondolta volna a nyolcvanas évek végén, hogy sorainkat majd a világhálón röptetjük? S hogy telefonon is folytonosan helyszíneljük a világot? S még inkább azt, hogy a világháló csoda-tévő hatalmában újkori barbárság tör a világra: mindent jegyzetelő lapjai az emberiség mélytudati szennyét is ráborítják a világra. Műszaki, digitális robotjövőnket mai ésszel fel sem mérhetjük, mondják a szakemberek. Ám ki tudja, mi vár még ránk? Máris ott tartunk, hogy a katonai és politikai dokumentumokat, a Pentagon titkait akár egy tanyán élő s búvárkodó virtuóz világhálós masiniszta is feltárhatja. Tankokkal, fegyverekkel manapság kéttucatnyi háborút vívnak a világban. Ám a harc békésebb terepen eszelős dimenzióban folytatódik: országok hírszerzői és elhárítói harcolnak. A kiber-háború kimeríthetetlen politikai, gazdasági, pénzügyi adatokért. Amatőrök és hivatásosak összegabalyodva; feltörik egymás rendszerét, s milliós számban titkos anyagok birtokába jutnak. Világháborút vívnak kis- és nagyhatalmak, s erre készülnek már unokáink, akik különféle játékmámorba mélyedve kutatnak, üldöznek és gyilkolnak a virtuális térben. Vagyis játszanak, és készülnek az Életre.

Alább néhány egyetemes gond ténye említtessék meg. Amelynek kudarcos kimenetele kérdésessé teszi, hogy érdemes volt-e elmélkednünk 2050-ről.

1. A jelzések szerint 2050-re fekete Afrika lakossága 1,2 milliárdról 2,4 milliárdra növekszik. S hogy Afrika társadalmi, élhetései megoldásának csak egy nehéz kérdését említsük: pl. Zambiában 73 törzs 73 nyelven beszél. Miféle egyetértésre lehet jutni a legfontosabb dilemmákban, akár? A vízkészlet hatalmas csökkenését és hiányának következménye számokkal és társadalmi folyamatokkal még nem is igen körvonalazható. Európa lakossága zsugorodik, más földrészek gyorsan növekszenek. S vele százmilliós nagyságrendben a mélyszegénység. A gondok monumentális voltában Európa vagy Amerika jótékonykodása – egy karácsonyi ételosztás.

2. 10 milliárd lesz a föld népessége, s 30 százalékkal több élelemre és 50 százalékkal több vízre lesz szükség.

3. Minap a francia 2-es csatorna esti híradója tudatta: 30 év múlva több szemét, palack lesz a világ tengereiben, mint amennyi hal úszik a vizekben.

4. A világűrben 30 ezer szemét bolyong, s nem 50-ben, hanem rövidesen súlyos esély ígérkezik a rakéták fellövését követő balesetekre.

5. Az általános felmelegedés kérdése talán a leghangosabb. Nem az egynemű szerelem perspektívájában persze. Ám ha kötelezővé tétetik a világban, 2100-ra, az emberiség fogyasztási gondjai megoldódnak. Egyelőre a Föld melegedését féltsük.

A sarki olvadás, a tengerszint emelkedését számolva például Párizsban már jó évtizede elkészült a Louvre kitelepítési terve. Mert várható: az óceán víztöbblete felduzzasztja a Szajnát, amely elönti a múzeum alsó szintjét, pincéjét, ahol értékes szobrok, képek ezreit tárolják. A hollandokat az áradás veszélye is serkenti, hogy Európában beljebb húzódjanak, s letelepedjenek például Magyarországon is.

6. A szennyezések kevésbé tudatosult módozata: a rádióhullámok telítettsége a légkörben: az emberi szervezetre egyre súlyosabb ártalmat jelent. A mániákus mobilozás károsodásairól s genetikus következményeiről sejtelmünk sincs, tehát az újabb nemzedékek fogyatékosságának iránya se látható.

7. S még egy komoly veszély a jövő homályában: az emberi szervezet 22 ezer génjéből eddig 3500-at azonosítottak, amiről tudjuk, hogy milyen betegséget indukál. Ilyenformán kérdés: 18 500 gén ugyan miféle kórokat rejt s ígér a következő nemzedékeknek?

Néhány pontban is egyetemleges létkérdések sorjáznak. Sürgető a tudományosság és a politika válaszsora és a köz öntudatosodása. Mert más bolygóra nem költözhetünk. S az még hóttunkban sem perspektíva, hogy pormaradékunk, mint a Plutót felfedező C. Tombaugh hamvai, vágyakozik kedves égitestjére.

ALIGHA BELÁTHATÓ, s írható meg a fél század regénye, mert ebben már nem társadalmi formációk, uralmi rendek esélye, szatírája igényli a fantáziát, mint Jókai, Karinthy Frigyes, Wells vagy Orwell munkáiban. Mert a világméretűvé szervezhető önmérséklet és önjavító képesség kérdése a tét. Ahogy Huxley mondta: „van-e rá esélyünk, hogy meggyőzzük magunkat, hogy az emberiség saját maga mártírja" ne legyen. Vagyis egyetértés kívántatik, az egyéni és nemzeti önös, haszonérdek helyett a közös, az egyetemleges belátás hiánya a jelen szerint borús holnapot ígér. Közeli példa: az EU testületében abban sem egyeztek, hogy a súlyosan mérgező, rákkeltő műtrágyát kivonják a forgalomból, így öt évvel tovább pusztíthatják az életünket. Ilyenképpen: mint reméljük Európa és a világ sorsát meghatározó súlyosabb kérdések intézését? Két esztendeje Párizsban a világ népeinek politikusai aláírták a klímaegyezményt. Mi történt azóta? Ülések szónoklatok, majd fogadások, koccintások New Yorkban, Párizsban és másutt, de a cselekvés dermedt állapotban. Sőt, az új amerikai elnök, Trump beintett, most az ENSZ főtitkára „piros jelzést" pendített újévi beszédében, mert a Föld légköre tovább melegedett. S a következő évtizedek növekvő energiaigénye atomerőművek nélkül megoldhatatlan, a pótmegoldások zöldmozgalma befuccsolt Németországban. A politikai holnap a mai mélységben feszül: Németországban a migránsok naponta megerőszakolják a nőket, lányokat, a bűnök kilencven százaléka migránseredetű, de Merkel saját népének nem tud mondani egy bocsánatot, s hogy az egész kontinens békéjét és holnapját feldúlta, amit képtelen belátni. Az ENSZ ön-agyonülésező testületének alkalmatlanságát folyamatosan érzékeljük, midőn minden felhatalmazás nélkül az amerikai, francia vagy angol gépek felszállnak a közel-keleti demokrácia szállítmányozója-

ként, s mára a diktátoros nyugalom helyett országok romokban, és milliók lettek földönfutóvá. A szaud-arábiai bestialitásokról hallgató USA világáltatás: a demokrácia féltése, miközben az amerikai titkosszolgálatok s mindenféle emberjoginak álcázott szervezetek tudományos elterveltséggel dúlják az országok békéjét. Z. Brzezinski, a neves politikus a pénzügyi területen látja az elgyöngülés egyik fontos jelét (*Stratégiai vízió*). Trump elnöksége már újabb vészjel a világhatalmi Amerikának; erősödött az erjedés s a szétesés folyamata. S itt most az erkölcsi, a lelki kondíció tényeire utalva: afroid és spanyol ajkú bandák háborúja börtönökben és a hétköznapokban; többmillióan drogüzletből vagy a porok és bogyók mámorában élik (?), tengetik (!) a mindennapokat. Tény immár: egy újabb generáció és Amerika többsége színesbőrű lesz. Két-háromszáz család mely uralja Amerikát, a párthovatartozás érdektelen, idő kérdése, s Amerika beleroppan a belső feszültségekbe s külső demokráciás hadakozásaiba. Katonai, pénzügyi okoknál súlyosabb ok: az immoralitás darabolhatja fel Lincoln országát. Miközben Kína csöndben és szívósan erősödik; vasútvonalakat épít, bányákat vásárol Afrikában, s a földrészt lassan és békésen meghódítja. Távol-Kelet is egyre magabízóbb, s lassan a világ áthangolódik. Amerika ruszofób mániája is eróziós folyamának fejezete. Kutuzov óta tudjuk: eszelősség az orosz megtöretés; az ideológia megbukhat, de háborút nem vesztenek. Európa tartása ott is kezdődne, ha az USA diktálta orosz hecchajszát elutasítaná. A NATO tagság: „stratégiai partnerség"? Ugyan már… – Amerika fizet, és csicskáztatja a tagországokat. De törököt fogtak Erdoǵannal. Az USA politikája pökik a „partnerségre", a nemzetek szuverenitására; külügyminisztériuma és titkosszolgálata vezérelte követségei országokra hangoltan a törvényes rend ellen folytonosan szervezkedik. A stratégia: Európa meggyöngítése is. Az EU vezetése és adminisztrációja bigott atlantista; dermedten szemléli a közel-keleti tébolyt, Kínával, Távol-Kelettel sincs távlatos elgondolása. Semmi kétség: Soros hálózata is nagyhatalmi érdek szerint a CIA-val összhangban dolgozik.

HONI liberál pártok omlásában figyelmeztető jel a következő emberöltőre és tovább: pártformációk helyett a törvényes kereteket felrúgó szabadcsapatok szerveződhetnek, melyek nyugati és amerikai pénzből, titkosszolgálati gondoskodással partizánalakulatként provokálják és felforgatják a rendet. Abszurd gondolat ma még: a „demokráciafigyelő" és „emberjogi" szervezetek, bizottságok kamerák elé szervezett botrány-eseményjátékainak fesztiváljaira követelnek támogatást a kormánytól. Avagy a Helsinki Bizottság menedzselésével a déli határzárat feltörni akaró, többszörösen börtönt ült Ahmed H.-ról készült dokumentumfilm emberjogi példaszerűségre hivatkozva Oscar-díjra érdemesül. S a türelemjátékról: a hazai rendőrség hadviselése a provokátor bandákkal szemben így vetődik fel: az önmérséklet meddig tartható? Rendteremtés helyett a kép- és hírközlők kudarca a fontosabb, avagy a törvényesség? Tartós polgári kormányzás idején a megélhetési söpredék rombolása a 68-as Cohn Bendit módján csak fokozódhat a jövőben. Íme a Franciaországot felforgató nemzedék új

évezredbeli változata! Amely már nem ösztönös, hanem megélhetési öregdiákok és felforgatók társadalma, a hátrarepülő madarasak fiók(a)népsége.

Kérdés és remény: vajon évtizedeket meghatározó lesz-e a 2017-es év? Tavaly a választáson összeroppant a francia baloldal, alaposan megroggyant a Schultz vezérelte német SPD, s a hazai terepet nézve pedig Kádár János és Horn Gyula népe a bohózat műfajában egy sajátos Szomszédok-sorozatot bonyolít. Ám a nemzetközi pénz-, bank-, tőkeérdekeltségnek pedig változatlanul szüksége van egy való világra is, mely a dühödt fenyegető ellenzéket imitálja. Megszűnt a munkásosztály, eszme huttyantan eltűnt a baloldal, a liberál szabadságeszme is leleplezte magát, de a fenyegetés, a felforgatás internacionalista érdeke, a visszarendezés nem változott. A nyugodt építkezés tehát folyamatosan veszélyeztetett. Ezreket hisztérizálva a hírhálón, perceken belül akár országos felfordulás szervezhető. A folytonos és megfontolt, kérlelhetetlenül önjavító, becsületes kormányzati építkezés tehát alapozó feltétele az akár nyolcszor négy évhez. Gazdasági, de főképpen szellemi s lelki, hitbéli értelemben is.

MEGMARADÁSUNK esélyének, nemzeti létünk holnapjának irányát és minőségének számos vészjelét említettük. Ám tanácsos magunkba is tekinteni. Milyen kondícióban érkezünk az első század első felébe? Számbeliségünk drámai zsugorodása bizonyos. A kormány család- és gyermekpolitikája kivételes: elszánás és igyekezet az apadás megállítására. Ám jó fél százados politikai ideológiai vakság, tehetetlenség után példás fordulat, de amit mulasztottunk, az csak a század második felében ígér(het) javulást. Mert fogyatkozásunk mai jelzése szerint 7,5 millióra zsugorodunk. Amikor a hatvanas évek második felében Fekete Gyula elkezdte küzdelmét a gyermekapadás ellen, a pártlaptól a kabaréig zuhogott rá a nacionalizmus vádja. Komor adatait a Központi Statisztikai Hivatal (elnöke ez időtt Sárospatakon volt diák: Huszár István) egyik élembere, Szabadi Egon cáfolta. S amikor az *Éljünk magunknak?* (1972) című könyvében Fekete összegezte a gondokat és a tennivalókat, a *Népszabadság*ban éppen Pozsgay Imre támadta meg. Csak azt nem kérdezte vissza Fekete: tessék mondani, ki lesz itt kommunista kétszáz év múlva? Most az a kedvező hír, hogy számbeli sorvadásunk lassul, de az máris bizonyos: az évenkénti fogyatkozás gazdasági és megélhetési holnapunk minőségét és tartósságát veszélyezteti. Jó másfél évtizede mondta Orbán Viktor: a Duna-medencéből egymillió munkaerőre lesz szükség. Ma is valós perspektíva? Meglehet, de a határon túli magyar közösségek sem ígérik az erősödést. Erdélyt járva: az elvándorlás, az öregedés tényeivel szembesülünk. Tamási Áron sugárzó ereje volna, hogy éppen Farkaslakán több a keresztelő, mint a temetés? De Pusztakamaráson már megszűnt a magyar iskola. Üres, elhagyatott templomok, öregek falvai… A maroszentimrei templom falán búsuló Krisztus ma erősebb metafora, mint amikor Jékely írta. Az elnémulás változatai: bárminő segítség ellenére az Ukrajnában felszított gyűlölködés nem gyöngíti a holnapi kárpátaljai magyarságot is? Bizonyos, hogy a csökkenünk. Fiakat az ukrán nacionalista hadseregnek? Példaként is keserves való,

hogy a vajdasági, horvátországi magyarjainkat a balkáni háború szétvetette, melynek következményei, minden áldozat, támogatás ellenére, a jövőt is meghatározzák. S a tartós önfelszámolás iránya Felvidéken: a magyar családok harminc százaléka szlovák iskolába íratja gyermekét. Üresedő templomok, megszűnő iskolák – elszórványodásunk fenyegető jelei a Duna-tájon. Önsajnálat- és könnymentesen tekintsünk a jövőbe, mert csak a Megváltó sirathatta Jeruzsálemet: „Mert jőnek reád napok, mikor a te ellenségeid te körülted palánkot építenek, és körülvesznek téged, és mindenfelől megszorítanak téged" (Lukács 19/43). Čapek észlelte a 36-os budapesti értelmiségi kongresszuson a magyarok „magunkra maradottságának" kollektív érzetét. Az „egyedül vagyunk" melankóliája is változatlanul lappangó kór. A mostani politika lélektani irányultsága éppen az, hogy a maga bízás erejére és örömére eszméltesse a társadalmat és a nemzetet. S éppen egy sok irányban rétegzett és nyitott nemzetközi együttműködés rendszerében a Balti tengertől az Adriáig és a Fekete tengerig.

MODERN APOKALIPSZIS címmel Hamvas Béla tanulmányában a XX. század mély áramú válságát elemzi. Európa betegségéről szóló munkákat összegezve Hamvas megállapítja: „A modern krízis vallásos krízis. Minden más függvénye ennek az egynek: politika, társadalom, gazdaság, művészet, filozófia. A vallás minden lét legmélyebb pontja: az élet transzcendens csúcsa, amiből az élet értelme fakad, célja, szépsége, gazdagsága, és ez irányítja a gazdaságot is… A vallás az emberi élet ihlete" (*Álarc és koszorú*). Az írás 1935-ben született, s azóta megéltük a krízis reményes pillanatok hullámában voltaképp egyre mélyült. Jaques Maritain: „Civilizációnk általános elpogányosodásának az a következménye, hogy az emberek csak az erőben és a gyűlölet hatékonyságában bíznak, pedig az integrális humanizmus szerint csak a testvéri barátságon alapuló politikai eszmény tudja irányítani az igazi szociális megújulás munkáját" (*A civilizáció alkonya. Mi európaiak).* Molnár Tamás szerint pedig: „elvették tőlünk […] a spirituális magot, mely nélkül a társadalom csak üres ég" (*A liberális hegemónia*). A jövő tétje tehát a spirituális lét visszaszerzése is. Csak a szakralitása vesztett tudományosság állíthatja, hogy a történelem a végéhez érkezett, mert ahhoz soha nem érkezhet. Hamvas szerint hiányzik „a transzcendentális éberség". Vagyis: „A modern ember tudata nem vallásos, hanem humanisztikus. Nincs természetfölötti megragadottsága. Nincs univerzalisztikus magatartása… Ebből a magatartásból fakad mindaz, ami modern: az anyagiasság, a technokrácia, a szocializmus, a gazdasági orientáció, a pénzre beállított szellemiség, a korrupció, a politika (jellegzetesen humanisztikus), a modern természettudomány (részleteredmények, nagy összefüggések hiánya, laboratóriumi munka, filológia), ez az oka a modern világnézeti, morális, szociális, gazdasági, állami, társadalmi krízisnek." A Holnap, igazi tétje tehát, hogy ember voltunk megmaradásában tudunk-e fordítani? Ebben az oktatásügy, a nevelés feladata sürgető változást igényel. Hiteles emberek mondják: a tanári társadalom folyamatosan bérének növelését követeli, de amikor egyetemre járt, a minimális tudási, műveltségi követelményt is alig teljesítette. S amit mégis, a posztmodern diktatúra szellemében, s jónéhány tanszéket és

a tudományosságot ma is uralják. Az esztétika kommandósai tartós bevetésen: a mai teÓriások belterjes klikkje egymásnak osztogatja a fokozatokat, és szakralitás fosztott nemzedékeket idomítanak a jövőnek.

A transzcendens gondolkodás visszaszerzése az egyházakra is súlyos feladatként nehezül, ami belső hitélet mellett, a nagyvilági sorsfordító erőt, megújuló gondolkodást is követel. Illetlenül mai kérdéseket említve: évszázadok teltek el, amíg II. János Pál pápa bocsánatot mondott a Galilei-pörért. Vajon, Ferenc pápa felméri-e, hogy történelmi súlyú szűkös alázat és példa, amikor néhány emigráns lábát megmossa, miközben nem óhajtja méltányolni azt a heroikus küzdelmet, amely Európa keresztényi arculatának megtartásért folyik ezekben az években? Papjainak zavarát itthon is érzékeljük. S a keresztények közel-keleti irtásáról Marc Fromager tudósítása is erősebben bátorító gondolatokra indíthatná. S újabb kérdés erről a tájról: annyi évtized után vajon van-e esély arra, hogy Vatikán tudomást vesz csángó testvéreinkről? És ugyan miért a némaság a felvidéki magyar katolikusság kérelmére, miszerint anyanyelvű püspök kinevezésére kérték a Szentatyát? Ihletett és lelkesült beszámolókat hallottunk novemberben a magyar főpapok vatikáni meghallgatásáról. De honfitársaink nyelvi óhaja szóba került-e, erről nem értesültünk, s a máskor oly hangzatos, fehér lovas miniszterelnök-helyettes is hallgat. S ebben a hitéleti-szervezeti tántorgásban már anyanyelvi megmaradásunk drámai kérdése feszül. Nemkülönben a reformátusoknál. Eltűnődtem éppen ötszáz éves ünnepét élő egyházam vasárnapjain: vajon a protestantizmus bölcs megfontoltsággal miként bírja az iramot az idővel? Keserves elfogultsággal kérdezem, mert 2017-ben kénytelen voltam gyülekezetet váltani. A korábbi ifjú lelkipásztor csak mondta a tanultakat, de eszét a civilizáció vezette. Most kezdő lelkész, s majd 2050-ben esperes vagy püspöki mivoltában miként szolgálhatja az anyaszentegyházat, ha már ma is az amerikai filmekkel példálózik, s a betlehemi történetet így értelmezi: „Mária bekapta a legyet?" Éveken át hallgattam a prédikációját, Ady, Móricz, Németh László által felvetett nemzeti és protestáns sorskérdéseinkről fogalma sincs, de még Szabó Magdával sem időzött a debreceni Nagytemplomban. Nyelv és műveltség fogyatékos hitszolgálatosok hivatását az sem nem tölti be igazán, aki más országból érkezett, mert oda jutottunk, hogy anyanyelvünkben botorkáló atyák is miséznek. Szakrális létünket pedig anyanyelviségünk sorserővel meghatározza, mint arról Sütő András oly poétikus könyvében beszélt (*Engedjétek hozzám jönni a szavakat*). Nem szándékom lélekharanggal szólítani a jövendőt, ám Márai Sándor *Halotti beszéd*e árnyalatos képben idézi a pusztulás vízióját: előbb az ékezetek kopnak el. A digitális galaxis korában érkezve, sms-ező mámorunkban emigráns létlelet sorsba jutottunk. Mert külön mozdulatot igényel a pont, jel, vesszőcske, hát inkább elmarad a telefonüzenetben; és a villámpostázott szövegezés sem igényel erőfeszítést. Gondosság helyett klisék áramlanak a barátnak, a kedvesnek és a hivatali munkatársnak. S aki egykor pad alá pillogva oly izgalommal olvastam Németh László *Sajkódi esték* című esszékötetét, döbbenten értesülök az író hívének számító tanártól:

Németh László mondatfűzését, gondolatmenetét egy mai gimnazista nem érti. Jelek szerint nemcsak az ékezetek, hanem a remekművek és a gondolatok is kopnak számkivetettségünk súlyosabb igazolásaként? S a mai kérdés imígyen szól a jövendőnek: a világháló mágiája véglegesen betölti a képzeletet? Nincs menekvés, csak a kérdés: unokáinkat a játékok és a virtuális háborúk izgalma olvasztja be a világ kohójába?

FÖLDI IDŐZÉSEM obsitosaként a jövőről nem ítélkezhetem, Weöres Sándor is erre igazít: „…milyen vagy? mert olyannak óhajtlak szeretni, amilyen vagy" (*Az új évezred szelleme*). Ilyenképpen komor látás helyett a Jövő barátságos és reményes képét Örkény Istvánnal pendítsük: változatok 2050-re. A *Pisti a vérzivatarban* című játékában az apokaliptikus pusztulás után a romok közül előmászik egy öregasszony, és egy apró hirdetést tűz ki: „Hozott szalonnával egérirtást vállal Varsányiné!" S egy miniatűr novellájának címe pedig magyariságunkkal kajánkodik: *Nézzünk bizakodva a jövőbe!* „Visegrád akkor már nem ennek a csöpp kis országnak lesz a székhelye, hanem a Dunai Magyar Köztársaságnak, melynek négy vagy öt tenger mossa partjait. »Dunának« azért fogják hívni a köztársaságot, nehogy összekeverjék egy másikkal, az Alsórajnai Köztársasággal. Ez utóbbit akkor se magyarok lakják majd, hanem kopott öltözékű, elnyűtt alsórajnaiak, aki csak kabalából vették föl a magyar nevet." Ami ragozó játékra indítja a szerzőt, de itt most egy vallomásában követjük tovább Örkényt. „A mi, Európa közepén összezsúfolódott kis országainknak csak egyetlen kis adagnyi szabadság jutott, ezen kell osztoznunk. A családi asztal fölött csak egyetlen lámpa lóg. Ha ezen osztozni akarunk, sötét lesz… Attól tartok, önök ezt nehezen értik meg…" 1968-ban a párizsi *Le Nouvel Observateur*ben nyilatkozta (október 7.). Ilyenképpen súlyos kérdése a Jövőnek, mi visegrádiak tartóssá tudjuk-e melegíteni a pillanatnyi veszélyszövetséget? A miniszterelnök bölcs sorrendiséggel a közös érdekek jegyében a kibeszéletlen gondokat hátrébb sorolja, még ha a Szlovákia magyarságának megannyi sérelme és méltánytalansága szorít is. Remélve, hogy az időben a tapintat is ébresztő és élesztő erővel munkálhat a családiassá nemesedő asztal körül. S ilyenképpen a régi óhajt erősítjük: évtizedek múlva Bartók Béla és Németh László tejtestvériségének álmát közös sorsélménnyé emelhetjük.

Európa-kómából ébredezve ennyit mondhattam, tisztelt Főszerkesztő úr! Amíg vajúdtam az írással, folytonosan Nagy László poétikus aggodalommal is áthatott üzenete zakatolt bennem. Immár kilencedik unokám készülődik az életre, s mindőjükhöz szólva még annyit: ha még lesz emberi és magyari arcuk, csókolom dédunokáimat is! Sokat beszéltem, nyugtalankodtam, írtam, de keveset tettem, tehettem értük.

Végakaratom pedig: ne klónozzatok!

Utóiratként: legyen szabad említenem néhány óhajt!

– Vajha 2050-ig szeretett városom becses épületei, az Arany Bika, a Városi Zenede, a Városi Könyvtár évtizedek omlottságából megújulna! Aztán: betonfalaival mered a semmibe a Latinovits Zoltán nevét viselő Kamara silány szel-

lemalakja – avagy színházi életünk hogylétét kifejező emlékműve áll időtlenül? Megérte már néhány választási ciklus ígéretét. Nem piacra, de zsibogóra se való.

– Ó, be magasztos öröme lehet majd a holnapi magyaroknak, hogy a 2010-es vörösiszap katasztrófa valamennyi vétkese és bírája legalább sírjukban értesülhet a végső ítéletről!

– S igen megtisztelő volna, ha 2050-ben természetes gyakorlattá nemesedne, hogy a majdani kormányzati vagy (fő)polgármesteri hivatal illetékesei válaszolnak a levelekre.

– Utópiás álmom, hogy a televízió kulturális beszélőművészei öt percnél tovább győzzék az eszmecsere nívóját, és sorvezető nélkül, szellemi társiasságban kérdezzék vendégüket.

– S már látom a jövendő képernyőjét! Amikor a reggeli hírműsor ügyeletes üdvöskéje torok-nazális hangoltsága helyett nemes orgánummal és artikulációval a 15–20-szor ismételt „Mennyire?" kezdetű kérdéseit gazdagítva, politikai csácsogását a munkába siető ezrek mámorosan hallgatják.

– Látomás: 2050-ben egy belvárosi nyugdíjas otthonban Konrád György, Moldova György, Demszky Gábor, Gyurcsány Ferenc (m)ultiznak. A tét az asztalon: Kádár János előkerült koponyája. Esteledik. Fodor Gábor füvez. Heller Ágnes, mint Inganga, a százéves királyné kötöget. Várják az ápoló nővért, hogy hozza a nyugtatót, a vacsorát. De nem érkezik. Egyszer csak nyílik az ajtó, és Weöres Sándor darabjából betotyog Uttaganga; kezében a bili, ágaskodik az asztalra, és kalap gyanánt az éjjelit a koponyára fordítja. „Bepipiltem!" – mondja a királykisasszony boldog önfeledtséggel, és pislog az aggastyánokra. Akik szótlanul bólintanak: ők is! Kintről Barnades miniszter szava visszhangzik: „Octopust temessük el, / zsarnok hazugságunkat, hogy ne kelljen félnünk, nyolc kúsza ága ki ne kelljen…"

Fodor Gábor pedig tovább szíjja…

IRODALOM

Zbigniew Brzezinski: *Stratégiai vízió.* Amerika és a globális hatalom válsága (ford. Magyarics Tamás. Antall József Tudásközpont K., 2013); Karel Čapek: *Az irodalom margójára* (ford. Mayer Judit. Madách K., Pozsony, 1982); G. K. Chesterton: *Hagyományok és hazugságok* (ford., bev. tan.: Hevesi Sándor. Kairosz K., 2013); Marc Fromager: *Háborúk, olaj, radikalizmus* (ford. Pozsgai Nóra. Kairosz K., 2017); Hamvas Béla: *Álarc és koszorú* (szerk., jegyz.: Palkovics Tibor. Medio K., 2017); Johan Huizinga: *A történelem formaváltozásai* (ford.: Radnóti Miklós. Maecenas K., 1997); Aldous Huxley: *Előadások az emberről* (ford., előszó: Kassai Melinda. Kairosz K., 2006); Jókai Mór: *A jövő század regény, I–II.* (Révai testvérek, 1912); Karinthy Frigyes: *Capillária* (Athéneum, 1925); Márai Sándor: *Fedőneve: Ulysses, I* (sajtó alá r. Kovács Attila Zoltán, Mészáros Tibor. Helikon K., 2014); *Mi európaiak* (összeáll., ford. Just Béla. Cserépfalvi é. n.); Molnár Tamás: *A liberális hegemónia* (ford. Gábor Zsuzsa. Gondolat, 1993); José Ortega y Gasset: *Elmélkedések Európáról* (ford. Csejtei Dezső és Juhász Anikó. L'Harmattan, 2007); Örkény István: *Drámák, II.* (szerk. Radnóti Zsuzsa. Szépirodalmi K., 1982); Örkény István: *Egypercesek* (szerk. Radnóti Zsuzsa. Szépirodalmi K., 1984); Örkény István: *Párbeszéd a groteszkről* (vál. Radnóti Zsuzsa. Magvető K., 1981); *Újszövetség* (ford. Károli Gáspár. Kálvin K., 2009); Weöres Sándor: *Egybegyűjtött írások, 2.* (Magvető K., 1986); Weöres Sándor: *Színjátékok* (Magvető K., 1983).